

Kronika

Göran Hägg har deltagit i ännu en skoldebatt. Den samlade kompetensen har äntligen borrar sig in till den pedagogiska pudelns kärna.

Vad vore skolan utan lust?

Jag har medverkat i Kommunförbundets antologi *Vetvärt*, fyrtiofyra tyckare och tänkare om vad som – egentligen är – framtidens kunskaper och kompetenser, och skolans roll. I anledning därav fann jag mig också närvarande vid en debatt om framtidens skola i förbundets lokaler.

Själva debatten bjöd inte på några nyheter. Den lät som all pedagogisk debatt gjort sen Rousseaus dagar. Bara det att man sa IT där man oftast brukat stoppa in Naturen för att förklara vad som ska ersätta lärare och inlärningsarbete.

Så gott som alla var övertygade om att barn inte bör komma i tid, sitta still eller läsa böcker. Kunskaper har en "halverings-tid", så därför är det ingen idé att lära sig något. Även om det inte vore så skadligt för kreativitet och "helhetssyn". En av föredragshållarna var legitimerad häxa. Kort sagt, precis som vanligt.

Men till slut kom något riktigt spännande för den som intresserar sig för den svenska folksjälen. Deltagarna skulle med ett enda ord säga vad de ansåg vara absolut viktigast att barn lärde sig i skolan. En förhårdad typ från Industriförbundet försökte med "baskunskaper". Betydligt fler körde med

"rörlighet" och "miljömedvetande". Men särskilt vinnare blev "LUST".

Lust måste läras i skolan. Skattepengar måste satsas på att öva medborgarna i att känna lust!

Hälften av de närvarande experterna ansåg att "lust" är det viktigaste att lära sig i skolan!

Ögonen tåras. Sverige finns kvar. Vi kan slakta folkbildningen och glömma jämlikheten. Vi kan gå med i EU, avskaffa statskyrka och margi-nalskatt och gömma kungala-

barnen i USA. Vi kan återinföra fattigtugor och privatskolor. Sverige förblir ändå överhetstillits förlövade land.

Lust måste läras i skolan. Skattepengar måste satsas på att öva medborgarna i att känna lust!

Lust är minsant inget som kommer av sig själv. Lika lite som alla andra schyssta prylar som skolan i vårt uppbyggda land är till för att propagera. Tänk på de generationer som förlorats eftersom vi inte haft någon lustundervisning!

Där ligger man och väntar och känner inte det minsta. Man tuggar, och det smakar inte. Man pussas och det händer inget. Man tittar på naturen, och det står liksom still inuti. Man tar sig ett järn och inget lyfter ändå. Man öppnar sin Jan Guillou-deckare eller Kerstin Ekman-bok eller knäpper på TV-n och ser *Skärgårdsdoktorn* drulla i drickat, och ändå känns det inte ett dugg kul!

Om bara skolan lärt oss!

Vem sa att kommunismen är död? Längre kan knappast samhällets ansvar gå. Det är en utopi som överträffar allt vad Thomas More, Lenin eller Pol Pot vågat drömma om!

Man anar ett spännande skolschema. Kanske börjar det med några pass livslost? För att sedan bli matlust framåt lunch, innan man går över till de verkligt tunga grejerna på eftermiddag! Finns praktiska och teoretiska program?

Men hur mycket lust orkar man med under en arbetsdag? Och även om man inte omsätter det i praktiken kan det bli rätt tjatigt och avtändande att kolla P-ullar och läsa kokboken. Eller får man ta hjälp av droger? Och vad ska vi göra med de subversiva rackare som ändå känner olust? Medicinering? Elektroder? O sköna nya värld!

12 maj 1998
GÖRAN HÄGG

Söderns hjältar

Vad hade hänt om Robert E Lees kon-federation överlevt? Mats Fält bemöter sina kritiker med kontra-faktisk historia.

Jag ifrågasatte inte Lincolns hjältegloria för att jag ser nå-got romantiskt skimmer kring slaveriet i sydstaterna. Men även befolkningen i Georgia, Alabama, Louisiana och Virginia har rätt till sin historia och sina hjältar. Idag vägrar många att erkänna denna rätt.

Debatt/Lincoln

Vi bör både minnas kriget och slaveriets grymhet och de positiva värden som också hade en plats i sydstaterna. Motståndet mot central-styring, starka lokala institutioner, frihandeln, traditionerna, kulturen och det gammaldags sätt att leva som bland annat tog sig uttryck i respekt för kvinnor. Ironiskt nog var just sydstaternas självständighet och ovilja att agera under gemensamt befäl ett högst påtagligt problem för dem under kriget.

Bannlyst sydstatsflagga

Bristen på historisk nyansering har lett till att sydstaternas flagga successivt bannlyses från allt fler sammanhang – även i Södern. De stater av sydstatsledare som pryder "hjältarnas allé" i Richmond hotas av utplånning. Skolor med George Washingtons namn döps om, eftersom nationens fäder var slavägare. Det är konsekvenser av att det politiskt korrekta har fått ersätta gott omdöme och tolerans.

Göran Hägg ger en minst sagt ensidig bild av inbördeskriget och sydstaterna. De onda är förskräckliga, de goda änglalika. Ett exempel är Häggs nästan totala identifiering av söderns kultur med slaveriet. Av texten framgår: inte att de flesta vita i södern aldrig ägde några slavar. Deras vardag påminde mer om den i New York eller Pennsylvania.

Skulle Hägg acceptera att europeiska politiker inledde krig utan att öppet redovisa sina motiv? Vi är överens om att inbördeskriget till en början inte motiverades med kampen mot slaveriet. Jag är inte lika positiv till att Lincoln på falska premisser ledde nationen in i en konflikt som krävde hundratalsentals människors liv. Klas Östman accepterar (8/4) grundtanken i min artikel – inbördeskriget började inte som en kamp mot slaveriet.

Östman konstruerar en långsökt jämförelse med slavägande storgodsägare på Österlen. Vore det inte moraliskt att hindra en självständighetsförklaring vars huvudsyfte skulle vara att bevara de skånska slavernas "bojor", undrade han. Nu var läget inte det i USA 1861. Lincoln försäkrade dyrt och heligt att målet inte var att befria slaverna i södern/äppelplockarna på Österlen. Östmans tänkta svenska centralregering borde samtidigt försäkra lantjunkrarna i Sörmland att de fortsatt kunde hålla slavar – så höll Lincoln gränstaterna vid

Executive Mansion,

Washington, April 4 1864.

A. G. Hodges, Esq.
Frankfort, Ky.
My dear Sir:

You ask me to put in writing the substance of what I verbally said to you on the 2nd inst.

Photo: LIBRARY OF CONGRESS, MANUSCRIPT DIVISION AND RARE BOOK DIVISION

Lincoln om inbördeskriget

Washington, 4 april 1864

Herr A G Hodges
Frankfort, Ky.

Min bästa herre,

ni har bitt mig att skriva ner huvudpunkterna i vad jag sade till guvernören i er närvaro häromdagen:

Jag är emot slaveriet av djupaste övertygelse. Om slaveriet inte är fel, så är inget fel. Jag kan inte minnas att jag någonsin har tänkt eller känt annorlunda. Likväl har jag aldrig ansett att presidentämbetet förlänar mig obegränsad frihet att omsätta denna åsikt och denna känsla i officiell handling. Jag har avlagt en ed att efter bästa förmåga bevara, skydda och värna Förenta Staternas konstitution... Såvitt jag förstod, förbjöd mig eden också att under sedvanlig verksamhet i statsförvaltningen fatta några som helst beslut som en eftergift åt mitt primära, abstrakta omdöme om slaveriets moraliska värde...

Emellertid ansåg jag att eden att efter bästa förmåga bevara konstitutionen förpliktade mig att, med alla medel som kunde bli nödvändiga, bevara det styrelseskick – den nation – vars juridiska hjärta var just konstitutionen. Kunde man uppge nationen, men bevara konstitutionen? Den vedertagna synen är att man måste skydda både liv och lem. Andä raddas ofta liv genom att en lem amputeras; men det är aldrig klokt att radda en lem till priset av ett liv. Jag anade att åtgärder som normalt skulle strida mot konstitutionen kunde bli lagliga, om de visade sig nödvändiga för att bevara konstitutionen genom att bevara nationen... Jag skulle inte tycka mig ha ens försökt att bevara konstitutionen, om jag för slaveriets eller någon annan smäskas skull hade godtagit att styrelseskick, nation och konstitution gick under...

När jag i mars, maj och juli 1862 uppriktigt och upprepat väjdade till gränsdelstaterna att avskaffa slaveriet mot ersättning till slavägarna, trodde jag att endast den ätgärden kunde förhindra att det blev oundvikligt nödvändigt att befria de svarta militärt och beväpna dem. När mitt förslag avvisades, ansåg jag mig efter moget övervägande stå inför valet mellan unionens kapitulation (vilket vore liktydigt med konstitutionens) och att satsa allt på de färgade. Jag valde det senare. Jag hoppades att fördelarna skulle visa sig större än nackdelarna – men var inte alldeles övertygad. Över ett år har försöket nu pågått och några nackdelar har varken visat sig utrikespolitiskt, i allmänhetens reaktioner eller i vår vita krigsmakt. Inga nackdelar alls – ingenstans, inte i något avseende. Tvärtom har vi kunnat rekrytera ethundratretti-tusen soldater, sjömän och arbetare...

Nu, efter tre års strid, ser nationen annorlunda ut än vad vare sig de krigförande eller någon annan avsåg eller förväntade sig. Detta är enbart Guds verk. Färdriktningen tycks stå klar. Om det är Guds vilja att undanröja en stor orättvisa, och tvinga såväl oss i norr som er i söder att betala ett rimligt pris för vår delaktighet i denna orättvisa, så kommer den opartiska historien att däri finna blott ännu ett skäl att vittna om och värda Guds rättvisa och godhet.

Yours truly
Abraham Lincoln

gott mod och på rätt sida om stridslinjen. Denna principlöshet ser Hägg som den främsta formen av statsmannaskap.

Mats Gellerfells resonemang om slaveriets ekonomiska livskraft är både relevant och lite farlig. Mycket tyder på att kalkylen på sikt var ohållbar. Fri arbetskraft är av naturliga skäl mer motiverad att göra en bra insats än de som för evig tid dömts till ett liv som rättslösa ägodelar. Många forskare har dragit denna slutsats, trots att slavernas villkor ofta var bättre än i Harriet Beecher Stowes fiktiva Amerika.

Det vore enklare om slaveriet redan var dödsdömt av ekonomis-

ka skäl. Denna debatt pågår dock fortfarande. Om inte fanns risker för att ett självständigt Amerikas Konfedererade Stater kunnat fördröja slaveriets avskaffande i de delar av världen där det fanns kvar, inte minst i Brasilien. Positiva följder kunde ha blivit ökad frihandel och större stöd för decentraliserade styrelseformer under slutet av 1800-talet. En annan konsekvens av en fredlig upplösning av unionen hade blivit att Europas politiska ledare inte på samma sätt kunnat räkna med ständiga brandkärstryckningar från andra sidan Atlanten.

MATS FÄLT